

Т. О. Татарнікова,
здобувач, Національний університет цивільного захисту України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5470-8288>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.24.212

ПОЛІТИЧНІ МЕХАНІЗМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ

Т. Tatarnikova,
Applicant, National University of Civil Defence of Ukraine

THE POLITICAL MECHANISMS OF IMPROVING OF THE INTERNAL SECURITY POLICY

У статті здійснено дослідження політичних механізмів вдосконалення політики забезпечення внутрішньої безпеки. Зокрема, запропоновано ситуаційну модель розробки, наукового пошуку та реалізації політичних механізмів забезпечення та регулювання внутрішньої безпеки. Виокремлено шляхи подолання зовнішніх і внутрішніх загроз для внутрішньої безпеки. Розроблено критерії оцінки політики забезпечення внутрішньої безпеки.

Запропоновано ситуаційну модель розробки, наукового пошуку та реалізації політичних механізмів забезпечення та регулювання внутрішньої безпеки, а також залучення інститутів громадянського суспільства до політики забезпечення внутрішньої безпеки при регулюючій ролі держави.

Виділено перспективні напрями забезпечення внутрішньої безпеки, в яких подальше залучення інститутів громадянського суспільства та заходів громадянського контролю може сприяти створенню умов політичної та соціальної стабільності в Україні.

Показано, що політичні механізми вдосконалення політики забезпечення внутрішньої безпеки дозволяють намітити перспективні шляхи подолання зростаючих загроз різного характеру прояву (наприклад, релігійного та націоналістичного екстремізму) у регіонах з найнижчими показниками ефективності політики, що вже реалізується.

Оцінка ефективності політики забезпечення внутрішньої безпеки, розроблена у взаємозв'язку з запропонованими критеріями, дозволяє виявити рівень ефективності політичних механізмів у цій сфері. Отримані результати дозволяють ранжувати регіони України відповідно до ймовірності зростання викликів, небезпек та загроз внутрішній безпеці та оперативно вносити зміни до політики її забезпечення.

Підкреслено, що існує необхідність вирішення науково-обґрунтованої проблеми розробки критеріїв оцінки політики забезпечення внутрішньої безпеки. Виявлені та запропоновані критерії оцінки ефективності політичних механізмів забезпечення внутрішньої безпеки відповідають традиційному визначенню внутрішньої безпеки, а також враховують чинні нормативні документи України.

The article studies political mechanisms of improving of the policy of ensuring of the internal security. In particular, a situational model of development, scientific search and implementation of political mechanisms of ensuring and regulating of the internal security is proposed. The ways of overcoming of external and internal threats to the internal security are allocated. The criteria for assessing of the policy of ensuring of the internal security are developed.

A situational model for the development, scientific research and implementation of the political mechanisms of ensuring and regulating of the internal security, as well as the involvement of civil society institutions in the policy of ensuring of the internal security with the regulatory role of the state, is proposed.

The perspective directions of ensuring of the internal security are allocated, in which further involvement of civil society institutions and measures of civil control can contribute to creation of conditions of political and social stability in Ukraine.

The assessment of the effectiveness of the policy of ensuring of the internal security, developed in conjunction with the proposed criteria, allows to identify the level of effectiveness of political mechanisms in this area. The obtained results allow to rank the regions of Ukraine in accordance with the probability of increasing challenges, dangers and threats to the internal security and promptly make changes to the policy of its provision.

It is emphasized that there is a need to solve the science-based problem of developing of criteria for assessing of the internal security policy. The identified and proposed criteria for assessing of the effectiveness of political mechanisms of ensuring of the internal security correspond to the traditional definition of internal security, and also take into account the current regulatory documents of Ukraine.

Ключові слова: політичні механізми, внутрішня безпека, політика, ситуаційна модель, критерії оцінки.
Key words: political mechanisms, internal security, policy, situational model, evaluation criteria.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах ХХІ століття роль і значення політичних механізмів забезпечення внутрішньої безпеки постійно зростає. Кон'юнктура, що швидко змінюється, присутня у сфері внутрішньої безпеки сучасної держави, та багато в чому визначає легітимність і стійкість політичної влади, стабільний розвиток політичної системи. Вжиті в Україні заходи нормативно-правового характеру щодо вдосконалення системи національної та внутрішньої безпеки дозволяють зробити висновок про постійний пошук ефективних політичних механізмів їх забезпечення та регулювання. У той же час позначилася деяка наукова і практична традиція у підході до забезпечення внутрішньої безпеки в Україні. Вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Компаративне дослідження основних підходів до реалізації та регулювання політики забезпечення внутрішньої безпеки різних країн, які пропонуються різними авторами, дозволяє виділити кілька моделей її забезпечення, що сформувалися. Найбільш перспективною моделлю з уже реалізованих слід вважати виділення внутрішньої безпеки для предметного політико-правового регулювання. Проте недостатньо дослідженими залишаються питання дослідження механізмів забезпечення внутрішньої безпеки, зокрема, політичних.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою роботи є дослідження політичних механізмів вдосконалення політики забезпечення внутрішньої безпеки.

Для досягнення поставленої мети в роботі пропонується поставити та вирішити такі завдання:

- запропонувати ситуаційну модель розробки, наукового пошуку та реалізації політичних механізмів забезпечення та регулювання внутрішньої безпеки;
- виокремити шляхи подолання зовнішніх і внутрішніх загроз для внутрішньої безпеки;
- розробити критерії оцінки політики забезпечення внутрішньої безпеки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктивні дані статистичного моніторингу останніх років у сфері внутрішньої безпеки дозволяють зробити висновок про те, що існуючі теоретичні підходи до державної політики її забезпечення не відповідають рівню і характеру загроз, що виникають [1; 3].

Вивчення поняття внутрішньої безпеки дозволяє виявити її співвідношення з іншими галузевими видами, а також обґрунтувати її провідну роль у структурі національної безпеки. Детальне розкриття підходів до поняття внутрішньої безпеки у вітчизняному науковому дискурсі дозволяє виділити спільні недоліки запропонованих визначень внутрішньої безпеки в контексті політики її забезпечення та запропонувати авторське трактування.

Відповідно, можна запропонувати ситуаційну модель розробки, наукового пошуку та реалізації політичних механізмів забезпечення та регулювання внутрішньої безпеки, а також залучення інститутів громадянського суспільства до політики забезпечення внутрішньої безпеки при регулюючій ролі держави [2; 4].

У силу значного впливу ефективності політики забезпечення внутрішньої безпеки на напрямок та темпи розвитку суспільства та держави, а також його політичної системи, є доцільним розгляд питань забезпечення політики внутрішньої безпеки з урахуванням розвитку

людського потенціалу та накопичення людського капіталу. Такий підхід зумовлений як сучасним курсом правлячої еліти країни на інноваційний розвиток, так й особливістю самих понять людського потенціалу і капіталу. Безпека держав у інформаційну епоху багато в чому зумовлена здатністю контролювати національний інформаційний простір, створювати нові інформаційні продукти, здатні повною мірою забезпечити як ефективне політичне управління, так і стабільний соціальний та інтелектуальний розвиток суспільства. Поняття людського капіталу набуває зростаючої значущості за межами існуючої теорії його цінності для економічного зростання країни [2; 5].

Досліджуючи технології та особливості залучення громадянського суспільства до вирішення пріоритетних завдань державної влади, можна виділити перспективні напрями забезпечення внутрішньої безпеки, в яких подальше залучення інститутів громадянського суспільства та заходів громадянського контролю може сприяти створенню умов політичної та соціальної стабільності в Україні.

Виділені особливості політики забезпечення внутрішньої безпеки корелюють із загальносвітовими соціально-політичними тенденціями розширення інформаційного простору за межі територій суверенної держави. В нинішніх умовах питання стійкості політичного режиму держави, а також соціальної стабільності неможливо розглядати у відриві від інформаційної сфери, що динамічно розвивається. Дослідження сучасного стану інформаційної сфери України дозволило зробити висновок про значний вплив забезпечення та регулювання внутрішньої безпеки на реалізацію політичних механізмів. Своєчасне виявлення та нейтралізація інформаційних загроз у рамках внутрішньої безпеки дозволяє реалізувати ефективну політичну комунікацію держави та суспільства, забезпечити свободу демократичних процедур формування державної влади, підтримати соціальну та політичну стабільність та громадянський світ у країні [3; 5].

Політичні механізми вдосконалення політики забезпечення внутрішньої безпеки дозволяють намітити перспективні шляхи подолання зростаючих загроз різного характеру прояву (наприклад, релігійного та націоналістичного екстремізму) у регіонах з найнижчими показниками ефективності політики, що вже реалізується. Особлива увага приділяється неоднозначному характеру безконтрольного розширення чи самообмеження повноважень держави та її інституцій у рамках політичних механізмів регулювання політики забезпечення внутрішньої безпеки. Результатом таких дій за попередній період можна назвати еволюцію поняття та ідеї патріотизму в суспільстві, формування у частини населення моделі поведінки "заперечення" у політичній та правовій сферах. Подолання сформованих протиріч у сфері політики забезпечення внутрішньої безпеки може бути реалізовано шляхом формування та подальшого розвитку цивільної відповідальності за реалізацію ефективної політики забезпечення внутрішньої безпеки [1; 2].

Відповідно, існує необхідність вирішення науково-обґрунтованої проблеми розробки критеріїв оцінки політики забезпечення внутрішньої безпеки. Виявлені та запропоновані критерії оцінки ефективності політичних механізмів забезпечення внутрішньої безпеки відпо-

відають традиційному визначенню внутрішньої безпеки, а також враховують чинні нормативні документи України. Оцінка ефективності політики забезпечення внутрішньої безпеки, розроблена у взаємозв'язку з запропонованими критеріями, дозволяє виявити рівень ефективності політичних механізмів у цій сфері. Отримані результати дозволяють ранжувати регіони України відповідно до ймовірності зростання викликів, небезпек та загроз внутрішній безпеці та оперативно вносити зміни до політики її забезпечення [3; 4].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, завдання держави щодо забезпечення захисту різних сфер життя суспільства від вже існуючих внутрішніх та зовнішніх загроз поступово вимагає розширення трактування, постійного пошуку політичних механізмів превентивного запобігання розширенню існуючих ризиків, викликів та небезпек у сфері внутрішньої безпеки, а також удосконалення механізмів залучення інститутів громадянського суспільства до такого розвитку.

Література:

1. Антонюк О. Державна самоідентифікація України в процесі реалізації національних інтересів. Персонал. 2017. № 11. С. 4—10.
2. Бисага Ю. М., Дешко Л. М., Нечипорук Г. Ю. Міжнародна безпека, національна безпека, конституційна безпека: теоретико-правові підходи. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 4. С. 43—49.
3. Гордієнко С. Г. Сутність та зміст поняття "державна безпека". Стратегічна панорама. 2003. № 2. С. 114—120.
4. Корж І. Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових понять. Правова інформатика. 2012. № 4 (36). С. 69—75.
5. Мюджахіт Б., Стельмах А. Сучасні аспекти формування та реалізації публічної безпеки: європейський досвід. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2023. № 5. С. 6—17.

References:

1. Antoniuk, O. (2017), "State self-identification of Ukraine in the process of realization of national interests", Personal, vol. 11, pp. 4—10.
2. Bysaha, Yu. M., Deshko L. M. & Nechiporuk, H. Yu. (2020), "International security, national security, constitutional security: theoretical and legal approaches", Porivnialno-analitychne pravo, vol. 4, pp. 43—49.
3. Hordiienko, S. H. (2023), "The essence and content of the concept of "state security", Stratehichna panorama, vol. 2, pp. 114—120.
4. Korzh, I. F. (2012), "State security: methodological approaches to the system of constituent concepts", Pravova informatyka, vol. 4 (36), pp. 69—75.
5. Miudzhakhit, B. & Stelmakh, A. (2023), "Modern aspects of the formation and implementation of public security: European experience", Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonallennia, vol. 5, pp. 6—17.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2024 р.